Makale Gönderim Tarihi : 13.02.2024 DOI: 10.33419/aamd.1480035
Makale Kabul Tarihi : 15.04.2024

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA 19'UNCU PİYADE TÜMENİ KUMANDANI MUSTAFA KEMAL (ATATÜRK) VE TEKİRDAĞ'DA YARÇEŞME BARAKALARI

MURAT KARATAŞ*

ÖZ

Osmanlı Devleti'nin son büyük savaşı olan Birinci Dünya Savaşı'nda görev almak üzere Sofya'da ataşemiliterlik vazifesini yürütmekte iken Başkumandanlık Vekâletine başvuran Mustafa Kemal (Atatürk), Yarbay rütbesinde olarak 19'uncu Piyade Tümeni Kumandanlığına atanmıştır. Sofya'dan İstanbul'a gelen Yarbay Mustafa Kemal (Atatürk), atanmış olduğu 19'uncu Piyade Tümen Kumandanlığını yürütmek için 1915 yılının şubat ayında Tekirdağ'a gelmiştir. Tekirdağ'da kaldığı 2-24 Şubat 1915 tarihleri arasında 19'uncu Piyade Tümeninin kuruluşu ile meşgul olmuştur. Bu süreçte subay ve er eksiği ile teçhizat ve silah eksiğini gidermeye gayret etmiş; askerlerin tatbikat ve talimleri ile meşgul olmuştur. 22 gün kaldığı Tekirdağ'dan 24 Şubat 1915 tarihinde hareket ederek karargâh subayları ve 57'nci Piyade Alayı ile birlikte 25 Şubat 1915 tarihinde Eceabat'a ulaşmıştır.

Bu makalede, Yarbay Mustafa Kemal'in (Atatürk) 1915 yılında Tekirdağ'da geçirmiş olduğu 22 günlük süre içerisinde 19'uncu Piyade Tümeninin kuruluşu için yaptığı faaliyetleri ele alınmakta; 19'uncu Piyade Tümeninin toplanma yeri ve karargâh mekânı olan Yarçeşme Barakaları incelenmektedir. 19'uncu Piyade Tümeninin asker ve teçhizat eksikliklerinin nasıl giderildiği, Mustafa Kemal'in (Atatürk) kumandanlık inisiyatifi ile Çanakkale Savaşları sırasındaki kahramanlığı ile şöhrete kavuşacak olan 57'nci Piyade Alayını nasıl yeniden oluşturduğu, Çanakkale Savaşları'na katılmak için karargâhı

* Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Tarih Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE, muratkrats@yahoo.com
ORCID: 0000-0003-3581-0735

ve 57'inci Piyade Alayı ile birlikte Mustafa Kemal'in Tekirdağ'dan nasıl yola çıktığı ve 19'uncu Piyade Tümeninin karargâhı olan Yarçeşme Barakalarının günümüzde nerede olduğu tarihsel verilerle değerlendirilmektedir. Bu bakımdan bahsedilen zaman zarfında Mustafa Kemal'e (Atatürk), 19'uncu Piyade Tümeni'ne, 57'nci Piyade Alayına, Tekirdağ'a ve Yarçeşme'ye dair yanlış ya da eksik bilinen kimi hususların, yeni ortaya çıkan askerî ve resmî verilerin değerlendirilmesi ile giderilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca Mustafa Kemal'in (Atatürk) biyografisine, Türk askerî tarihine ve Tekirdağ yerel tarihine katkı sunmak hedeflenmektedir.

Bu makalede, Mustafa Kemal'in (Atatürk) Tekirdağ'da geçirdiği süre zarfındaki askerî müdahalelerinin hem kendisi açısından hem de Türk tarihi açısından önemli olduğu, bu müdahalelerin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin önsözü olarak bilinen Çanakkale Zaferine giden yolda stratejik ilk adım olarak değerlendirilebileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: 19'uncu Piyade Tümeni, Birinci Dünya Savaşı, Mustafa Kemal Atatürk, Osmanlı Devleti, Tekirdağ, Yarçeşme Barakaları.

THE 19TH DIVISION COMMANDER MUSTAFA KEMAL (ATATÜRK) IN THE FIRST WORLD WAR AND YARÇEŞME BARRACKS IN TEKİRDAĞ

ABSTRACT

Mustafa Kemal (Atatürk), who applied to the Deputy Commander-in-Chief while he was serving as an attaché in Sofia to take part in the First World War, the last great war of the Ottoman Empire, was appointed as the Commander of the 19th Infantry Division with the rank of Lieutenant Colonel. Lieutenant Colonel Mustafa Kemal (Atatürk), who came to Istanbul from Sofia, came to Tekirdağ in February 1915 to serve as the 19th Division Command to which he was assigned. He was busy with the establishment of the 19th Infantry Division between February 2-24, 1915, while he stayed in Tekirdağ. In this process, he tried to eliminate the lack of officers and men, as well as equipment and weapons; He was busy with the maneuvers and drills of the soldiers. He departed from Tekirdağ on February 24, 1915, where he stayed for 22 days, and reached Eceabat on February 25, 1915, together with his headquarters officers and the 57th Infantry Regiment.

In this article, the activities of Mustafa Kemal (Atatürk) for the establishment of the 19th Infantry Division during the 22-day period he spent in Tekirdağ in 1915 are discussed; Yarçeşme Barracks, the meeting place and headquarters of the 19th Infantry Division, are examined. How the 19th Infantry Division's deficiencies in soldiers and equipment were eliminated, how Mustafa Kemal (Atatürk) re-formed the 57th Infantry Regiment, which would become famous for its heroism during the Gallipoli Wars, with the initiative of the command, how it set up its headquarters to participate in the Gallipoli Wars, how Mustafa Kemal set out from Tekirdağ with the 57th Infantry Regiment and the location of Yarçeşme Barracks, the headquarters of the 19th Infantry Division are evaluated with historical data. In this regard, during the mentioned period, some incorrect or deficient information issues about Mustafa Kemal (Atatürk), the 19th Infantry Division, the 57th Infantry Regiment, Tekirdağ and Yarçeşme are aimed to be eliminated by evaluating newly emerging military and official data. It is also aimed to contribute to the biography of Mustafa Kemal (Atatürk), Turkish military history and Tekirdağ's local history.

In this article, it is suggested that the military interventions of Mustafa Kemal (Atatürk) during his time in Tekirdağ were important both for himself and for Turkish history, and that these interventions can be considered as the strategic first step on the way to the Çanakkale Victory, known as the preface of the Republic of Türkiye.

Keywords: World War I, Ottoman Empire, Mustafa Kemal Atatürk, Tekirdağ, the 19th Division, Yarçeşme Barracks.

GİRİŞ

19'uncu Piyade Tümeni'nin 1907 yılında, Mirliva Emin Paşa kumandasında Harput Tümeni olarak Elazığ'da kurulduğu bilinmektedir. 1911 yılında yapılan teşkilat düzenlemesiyle 57'nci, 58'inci ve 59'uncu Piyade Alay bağlıları ile 2'nci Ordu 7'nci Kolordu'ya bağlanmıştır. Mirliva Şevki Paşa ve daha sonra Albay Şevki Bey'in tümen kumandanlığını üstlendiği 19'uncu Piyade Tümeni, Balkan Harbi'nde Kumonova ve Manastır Meydan Muharebeleri'ne katılmıştır; ancak Manastır'ın düşmesi üzerine 24 Aralık 1912 tarihinde lağvedilmiştir[1].

1915 yılının hemen başında yeniden teşkil edilecek 19'uncu Piyade Tümen ve bağlılarının Tekirdağ'da görevlendirilmesi üzerine tümenin ikamet mahalli olarak Yarçeşme Barakaları belirlenecektir. 19'uncu Piyade Tümeninin Tekirdağ'da teşkili, Tümen Kumandanı Yarbay Mustafa Kemal'in (Atatürk) kullandığı karargâh mekânı ve yeri, 57'nci Piyade Alayının teşkili ve Çanakkale Cephesi'ne hareket konusunda özellikle bilimsel yayın dışında kalan türdeki metinlerde ve hâlihazırda Tekirdağ şehrinde çeşitli sanatsal uygulamalar da dâhil olduğu hâlde mevcut literatürde birbiri ile çelişkili bilgiler bulunmaktadır. Bahsedilen türdeki metinlerde 19'uncu Piyade Tümen karargâhı olarak "Sahil Kışlaları" gösterilmekte, bu betonarme binada konuya dair etkinlikler düzenlenmektedir. Benzer şekilde Tekirdağ'da bulunduğu sırada Mustafa Kemal'in müstakil bir evde konakladığı iddiaları bulunmaktadır. Yine bilimsel yayın dışındaki metinlerde 57'nci Piyade Alayının ve Mustafa Kemal'in kendisinin Halep Vapuru ile Çanakkale'ye doğru yola çıktığı iddiaları vardır. Aynı zamanda, yine benzer nitelikteki yayınlarda Yarçeşme Barakaları'nın Tekirdağ'daki konumu ile ilgili çeşitli iddialar bulunmaktadır.

I. Yarçeşme Barakaları

Birinci Dünya Savaşı seferberliği henüz ilan edilmemişken 31 Temmuz 1914 tarihinde 3'üncü Kolorduya bağlı 7'nci Piyade Tümen karargâhı ve talimgâhı, Tekirdağ'da Yarçeşme Barakalarında konuşlanmış durumdadır. Bu süreçte 7'nci Piyade Tümeni, seferberlikten hemen önce, 19'uncu, 20'nci, 21'inci Piyade Alayı ve 7'nci Topçu Alayı bağlısı ile 206 subay ve 5.240 er

[1] Detaylı bilgi için bk. Zekeriya Türkmen, "19'uncu Piyâde Tümeni", **Çanakkale Savaşları Ansiklopedisi**, Ed. Murat Karataş, Çanakkale Savaşları Enstitüsü Yayını, İstanbul 2022.

mevcudundadır[2]. Ancak Soma ve Bandırma bölgesinde olan bağlı birliklerin tamamının Tekirdağ'da toplanması için Başkumandan Vekili Enver Paşa'dan 9 Ağustos 1914 tarihinde alınan emir sonrası, tüm bağlı birliklerin Yarçeşme'de toplanmaya başladığı anlaşılmaktadır[3]. 11 Ağustos 1914 tarihinde Yarçeşme'deki 7'nci Piyade Tümen karargâhında 96 insan mevcudu görülmekteyken 19'uncu Piyade Alayı (2.271 kişi), 20'nci Piyade Alayı (2.495 kişi) ve 21'inci Piyade Alayı (2.164 kişi) mevcudu, yaklaşık 7.000 kişiye ulaşmıştır[4]. Tümenin 41 insan mevcutlu süvari birliği ile 19'uncu Piyade Alayının 3'üncü Taburuna bağlı olan bir mitralyöz bölüğü (19'uncu Mitralyöz Bölüğü) ve yaklaşık 600 hayvan mevcudu Yarçeşme Barakalarında konumlanmıştır[5]. Öyle ki kolordu ceridesinde "İstihkâm taburunun 7'nci Fırkaya müretteb 1'inci Bölüğü, 3 Ağustos [16 Ağustos 1914] günü Yarçeşme Barakalarında fırkaya iltihak etti" ifadesi bulunmaktadır[6].

Bu süreçte olası bir tehlike anında 7'nci Piyade Tümen bağlı birliklerinin Tekirdağ iskelelerine yönlendirildiği, İskele Kumandanlığı aracılığı ile vapurlara bindirilerek sevk edilmeye hazır tutuldukları anlaşılmaktadır. 3'üncü Kolordu Kumandanı Esad (Bülkat) Paşa'nın 20 Ağustos 1914 tarihinde 7'nci Piyade Tümenine gönderdiği emirdeki "Fırka her ihtimâle karşı silâh başına etmeye hâzır bulunacaktır. 19'uncu ve 21'inci Alâyları (pavyonlar civârındaki) istihkâm iskelesi istikâmetine şimdi tahrîk ediniz"[7] ifadeleri, henüz çok erken tarihlerden itibaren bu ihtiyati tedbire hazır olunması anlamına gelmektedir. Nitekim 22 Ağustos 1914 tarihinde 7'nci Piyade Tümeninin konuşlanışında bu bağlamda bir değişiklik olmuş; oluşturulan yeni düzene göre 7'nci Piyade Tümen karargâhı, 20'nci Piyade

2 **Genelkurmay ATASE Arşivi**, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H1, Fihrist No: 16.

3 **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H1, Fihrist No: 62.

4 **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H1, Fihrist No: 76. Bahsi geçen alaylar 20 Ağustos 1914 tarihinde seferberliklerini tamamladıklarında ulaştıkları insan mevcudu, karargâhta 228 kişi olmak üzere,19'uncu Alay (3.594 kişi), 20'nci (3.649 kişi) ve 21'inci Alay (3.568 kişi) 10.000 sayısını aşmıştır. 1.300'e yakın da manda, öküz, beygir, at gibi hayvan mevcudu bulunmaktadır. Bk. **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H2, Fihrist No: 40.

5 **Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi**, V. Cilt, I. Kitap, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1978, s.19.

6 **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H2, Fihrist No: 14.

7 **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H2, Fihrist No: 37.

Alayının 1'inci, 2'nci, 3'üncü Taburlarıyla makineli tüfek bölüğü, 7'nci Sıhhiye Bölüğü Yarçeşme'de kalmış; 7'nci Sahra Topçu Alayı Karacaviran Çiftliği'ne; tümenin diğer bağlıları ise sahil kışlalarının kuzeydoğu sırtlarına yerleşmiştir[8]. Bu süreçte Yarçeşme'deki askerî birliklerin teftiş edildiği de görülmektedir. 3 Ekim 1914 tarihinde 1'inci Ordu Kumandanı Liman von Sanders, Yarçeşme Barakalarına gelerek teftişte bulunmuş ve buradaki teftişinde "kolordunun ta'lîm ve terbîyesinden fevka'l-hamd memnûn olduğunu" beyan etmiştir[9].

30 Ekim 1914 tarihinden itibaren Tekirdağ'da bulunan 7'nci ve 8'inci Piyade Tümenlerine bağlı birlikler, başta Çanakkale olmak üzere çeşitli bölgelere sevk edilmeye başlanmıştır. 2 Kasım 1914 tarihinde 1'inci Ordu Kumandanlığından gelen "7'nci Fırka bi'l-cümle aksâmıyla hemân Gelibolu şibh-i cezîresine nakl olunacaktır"[10] şeklindeki emir üzerine, 3 Kasım 1914 tarihinden itibaren 7'nci Piyade Tümeninin Tekirdağ iskelelerindeki vapurlar kullanılarak Gelibolu'ya taşınmaya başladığı görülmektedir[11]. Gelen emrin hızlıca uygulanabilmesi adına Yarçeşme Barakalarına gidip 7'nci Piyade Tümen Kumandanı Yarbay Mehmed Ali Bey'in iskeleye getirilmesi için bir de otomobil görevlendirilmiştir[12]. 7'nci Piyade Tümeni, Gelibolu'ya sevk edilince Yarçeşme Barakalarından da ayrılmıştır[13]. 7'nci Piyade Tümeninin bu barakalardan ayrıldığı 3 Kasım 1914 tarihinden 19'uncu Piyade Tümeninin oluşturulacağı 1915 yılının Şubat ayına kadar geçen süre zarfında Yarçeşme Barakaları askerî amaçla kullanılmaya devam edilmiştir[14].

8 **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H2, Fihrist No: 51.

9 **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H3, Fihrist No: 24.

10 **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H4, Fihrist No: 5.

11 Seferberlik sürecinde Tekirdağ'daki iskelelerin ve vapurların hareketliliği hakkında bk. Didem İlkem Terzi, "Tekirdağ'dan Çanakkale'ye: 1914-1915 Yıllarında İskele ve Vapurlar", **Anafarta**, S 19, İstanbul 2023, s.26-37.

12 **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H4, Fihrist No: 6.

13 Yarçeşme Barakalarında 7'nci Piyade Tümen karargâhının konuşlanışı ve Yarçeşme Barakalarının günümüzdeki yaklaşık konumu için bk. Ek 1.

14 1915 yılının Ocak ve Şubat aylarında 6'ncı Piyade Tümen ve bağlısı 17'nci Alayın Yarçeşme Barakalarında bulunduğuna dair bir kayıt için bk. **Genelkurmay ATASE Arşivi**, Tarihçeler Kataloğu, Kutu Nu 20, Dosya Nu 157, Fihrist Nu 1-5.

1915 yılında, 19'uncu Piyade Tümenin kurulacağı ve Mustafa Kemal'in 19'uncu Piyade Tümeninin karargâhı olarak kullanacağı Yarçeşme Barakaları, 7'nci Piyade Tümeninin bıraktığı bu barakalardır. Nitekim 19'uncu Piyade Tümeninin oluşturulduğu Yarçeşme Barakalarının, henüz Birinci Dünya Savaşı başlamadan önce askerî talimgâh, konuş ve karargâh alanı olarak mevcut bulunduğu ortaya çıkmıştır[15]. Bu hâli ile Yarçeşme Barakaları, henüz 19'uncu Piyade Tümeni kurulmadan ve Yarbay Mustafa Kemal Bey Tekirdağ'a gelmeden önce, hazır bir askerî kışla durumundadır.

II. 19'uncu Piyade Tümeninin Kuruluşu

1 Ocak 1915 tarihinde resmî olarak yeniden kurulmuş olan 19'uncu Piyade Tümeninin Kumandanlığına, "Ka'im-makâm Mustafa Kemal Bey'in" atandığına dair irâde-i seniye, Harbiye Nazırı Vekili Talat Bey, Sadrazam Mehmed Said Bey ve Padişah Mehmed Reşad tarafından 20 Ocak 1915 tarihinde imza altına alınmıştır[16].

19'uncu Piyade Tümeni, 1 Şubat 1915 tarihinde 57, 58 ve 59'uncu Piyade Alayları ile iki taburlu bir topçu alayı, bir süvari bölüğü, bir istihkâm bölüğü, bir sıhhiye bölüğü, bir seyyar hastane ve bir ekmekçi takımından ibaret ve toplanma yeri Yarçeşme olmak üzere 3'üncü Kolordu kuruluşunda teşekkül etmiştir. Teşkilat yapılanmasına göre 1 Şubat 1915 tarihinde Tekirdağ'da mevcut bulunan ve her taburu üç bölükten oluşan üç taburlu 57'nci Piyade Alayı[17]; iki bölüklü bir tabur, üç bölüklü bir tabur olmak üzere iki taburlu 58'inci Piyade Alayı; her taburu üç bölükten oluşan iki taburlu 59'uncu Piyade Alayı ile 57'nci Piyade Alayına bağlı bir makineli tüfek bölüğü, 19'uncu Piyade Tümeninin vurucu gücünü oluşturmuştur[18].

19'uncu Piyade Tümen Kumandanı Yarbay Mustafa Kemal, 2 Şubat 1915 tarihinde Tekirdağ'a gelmiştir. Mustafa Kemal, 6 Şubat 1915 tarihine kadar

[15] Yarçeşme Barakaları olduğu net olarak söylenemese de bölgeye 1897 yılında inşa edilen askerî barakalara örnek fotoğraflar için bk. Ek 2.

[16] T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, **Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri I**, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayını, Ankara 2005, s.15.

[17] 57'nci Piyâde Alayı tarihçesine göre "Balkan Harbinde kuruluştan çıkarılan 57'nci Piyâde Alayı 19 Ocak 1330 (1 Şubat 1915) tarihinde Tekirdağ'da, Yarçeşme Barakalarında ve muhtelif birliklerden alınan taburlarla kurulmuştur." Bk. **Genelkurmay ATASE Arşivi**, Tarihçeler Kataloğu, Kutu Nu 7-5056, Dosya Nu 58A, Fihrist Nu 1-2.

[18] Yeni Oluşturulan 19'uncu Piyade Tümenine ait piyade taburlarının teşkiline dair hazırlanmış cetvel için bk. **Çanakkale Muharebelerinde 19'uncu Tümen Cerideleri**, Cilt 1, Genelkurmay Atase Yayını, Ankara 2015, s.6-7.

geçen üç gün boyunca yeni kurulmakta olan[19] 19'uncu Piyade Tümeninin subay kadrosunun oluşturulması ve öncelikli atamaların yapılması için 3'üncü Kolordu Kumandanlık Dairesinden yazışmaları yürütmüştür. Bu süre zarfında yeni teşkil olunan bu tümenin evrak yazıcısı, nöbetçisi, emirberi gibi en küçük karargâh hizmetlisi dahi yoktur. Bu nedenle Mustafa Kemal'in müstahdem, yazıcı ve karargâhta bulunacak subaylara hizmet etmek için her alaydan üçer asker talep ettiği görülmektedir. Aynı zamanda karargâh subay kadrosunun kurulması ile meşgul olduğu; iaşe subayı, tüfekçi ustası, hesap memuru gibi atamalarla teşkilatı oluşturmaya gayret ettiği anlaşılmaktadır[20].

19'uncu Piyade Tümeninin kuruluşu hakkında 4 Şubat 1915 tarihinde yayınlanan 3'üncü Kolordu emrinde "19'uncu Fırka nâmıyla yeniden teşkil edilen" tümenin "Tekfur Dağı'ndan yedi kilometre mesâfede kâ'in Yarçeşme Barakalarında müctemi' bulunaca(ğı)" emredilmiştir. Bu emre göre Yarçeşme Barakaları, yeni kurulmakta olan 19'uncu Piyade Tümeninin toplanma yeri olarak belirlenmiştir; aynı emirde "fırka kumândânı şehrin mevki' kumândânlığı vazîfesiyle iştigâl etmeyerek fırkası başında kıta'âtını yetiştirmeye çalışacaktır. Şehr dâhilinde Mevki'-i Kumândânlık vazîfesi vekîl paşaya 'â'iddir" ifadeleri yer almaktadır[21]. Mezkur emir gereğince 19'uncu Piyade Tümeni; kumandan, karargâh ve karargâh bağlıları da bulunduğu hâlde 6 Şubat 1915 tarihinde Yarçeşme Barakalarında ikamete başlamıştır.

III. Mustafa Kemal (Atatürk) ve Yarçeşme Barakaları

19'uncu Piyade Tümen Kumandanı olarak 6 Şubat 1915 tarihinden itibaren Mustafa Kemal, tayin ve atamalarla; teftiş, talim ve tatbikatla; asker, teçhizat ve hayvan tedarikiyle, birliklerdeki askerlerle hayvanların sağlık kontrolleri ile meşgul olmuştur.

---

19 Mustafa Kemal, Ruşen Eşref ile yaptığı mülakatta Sofya sefareti ataşemiliterliğinden çağrılarak Tekirdağ'da 19'uncu Piyade Tümenini teşkile memur edilmiş olduğunu ifade etmiştir. Bk. Ruşen Eşref Ünaydın, **Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal ile Mülakat**, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara 2001, s.8.

20 **Çanakkale Muharebelerinde 19'uncu Tümen Cerideleri**, Cilt 1, s.2.

21 **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No: H7, Fihrist No: 31. Bu konuda Mustafa Kemal'in Tekirdağ'da kaldığı süre boyunca bazı müstakil evlerde konakladığına dair kimi iddialar bulunduğunu belirtmek gerekir. Bu iddialar, Mustafa Kemal'in Kolordu emrine muhalefet ettiği anlamına gelmekle birlikte kanıtlanmaya muhtaç iddialardır. Ayrıca bu emir, 19'uncu Piyade Tümeninin Yarçeşme'de toplu hâlde bulunuyorken Mustafa Kemal'in sahil kışlalarında karargâhı olduğu (olası) iddialarını da çürütmektedir.

III.1. Tayin ve Atamalar

9 Şubat 1915 tarihinde 3'üncü Kolordu tarafından 19'uncu Piyade Tümen teşkilatı içerisine doktor tayinleri yapılmıştır. Buna göre 57'nci Piyade Alay 1'inci Taburda Binbaşı Ali Efendi; 58'inci Piyade Alay 1'inci Taburda Yüzbaşı Bahaeddin Efendi, 2'nci Taburda Mükellef Tafrisi Efendi; 59'uncu Piyade Alay 1'inci Taburda Kolağası Tahir Efendi, 2'nci Taburda Mükellef Ligor Efendi görevlendirilmiştir[22].

Mustafa Kemal, 11 Şubat 1915 tarihinde 19'uncu Piyade Tümeninin Erkân-ı Harbiyesine Binbaşı Lütfi Bey'i tayin etmiştir. Bunun yanı sıra 19'uncu Piyade Tümen İdare Riyasetine, Alay Emini Yaver Bey; 19'uncu Piyade Tümen İaşe Subaylığına, Mülazım-ı Evvel Mustafa Efendi; 57'nci Piyade Alay 3'üncü Tabur Kumandanlığına, Binbaşı Emin Efendi; 58'inci Piyade Alay Kumandanlığına, Binbaşı Tevfik Bey; 57'nci Piyade Alay 2'nci Tabur Hesap Memurluğuna, Mehmed Hüsnü Efendi; 58'inci Piyade Alay 2'nci Tabura, Tüfekçi Lütfullah Efendi; 59'uncu Piyade Alay 1'inci Tabura, Tüfekçi İsmail Hakkı Efendi; 57'nci Piyade Alay 2'nci Tabur Vesait-i Nakliye Kolu Kumandanlığına, Mülazım-ı Sani Ali Ağa; 57'nci Piyade Alay 3'üncü Tabura, Tüfekçi Mustafa Usta; 57'nci Piyade Alay 3'üncü Tabura, Yüzbaşı Ali Rıza Efendi; 59'uncu Piyade Alay 2'nci Tabur doktorluğuna, Mükellef Çelenkyan Efendi; 59'uncu Piyade Alay 2'nci Tabura, İmam Hafız Mustafa Efendi tayin edilmiştir. Aynı tarihte 19'uncu Piyade Tümenine bağlı olarak yeni teşkil edilmekte olan topçu taburuna da atamalar yapılmıştır. Buna göre Tabur Kumandanlığına, Kıdemli Yüzbaşı Yahya Nâfız Efendi; 1'inci Bölük Kumandanlığına, Yüzbaşı Bilal Efendi; 2'nci Bölük Kumandanlığına, Ahmed Hamdi Efendi; 3'üncü Bölük Kumandanlığına ise Mehmed Sabri Efendi atanmıştır[23].

13 Şubat 1915 tarihinde 19'uncu Piyade Tümeninde terfi ettirilmek üzere 1914 yılında Piyade mülazım-ı saniliği ile mezun olanların olup olmadığının 3'üncü Kolordudan sorulması üzerine, subayların terfi işleriyle de meşgul olunmuş; cevaben 58'inci Piyade Alayının 5'inci Bölüğünde Niğdeli Mülazım-ı Sani Yusuf Kemal Efendi'nin 11 Haziran 1910 tarihinde mezun olmuş olduğu belirtilerek "terfi'e layık ve kıt'ada istihdâmı münâsib" ifadeleri ile görüş bildirilmiştir. Benzer şekilde Tayyare Mektebinde eğitim görmek

22 **Çanakkale Muharebelerinde 19'uncu Tümen Cerideleri**, Cilt 1, s.4.
23 **A.g.e.**, s.10, 12, 14-15.

üzere gözlük kullanmayan ve her türlü arazide çalışabilecek subay talebi üzerine de 57'nci Piyade Alaydan bir subay tayin edilmiştir[24].

Mustafa Kemal,18 Şubat 1915 tarihinde Terzi Bölüğü Kumandanı iken terfi ettirilerek 19'uncu Piyade Tümeninin İdare Riyasetine atandığını öğrendiği Binbaşı Galib Efendi yerine Yaver Efendi'nin atanmasını talep etmiştir. 20 Şubat 1915 tarihinde Mantelli Taburun teşkili ve Yüzbaşı Suphi Efendi'nin bu taburun kumandanlığına tayini 3'üncü Kolordudan bildirilmiştir; ancak Mustafa Kemal, Subhi Bey Tekirdağ'da olmadığı için Binbaşı Yahya Nâfız Bey'in tabur kumandanlığına atandığını bildirmiştir. 21 Şubat 1915 tarihinde Seri Cebel Birinci Bölük Kumandanlığına Yüzbaşı Ahmed Efendi'nin tayin edildiğinin Kolorduca bildirilmesine rağmen Mustafa Kemal, "fa'al, gayûr, harbde kıt'asını sevke muktedir olduğundan" Fethi Efendi'nin tayinini talep etmiştir[25].

Tayin ve atamalar, 19'uncu Piyade Tümen Kumandanı Mustafa Kemal'in önerisi üzerine ya da doğrudan 3'üncü Kolordu Kumandanlığı tarafından yapılmakla birlikte kimi zaman Mustafa Kemal'in yapılan atamalara itiraz etiği ve uygun görmediği kişileri önerdiği kişilerle değiştirdiği görülmektedir. Nihai olarak 19'uncu Piyade Tümenine bağlı birliklerin Tekirdağ'dan ayrılıp Çanakkale'ye ulaştığı zaman mevcut bulunan komuta kadrosu bilinmektedir[26].

III.2. Teftiş, Talim ve Tatbikat

19'uncu Piyade Tümeninin yeniden teşkil edilme sürecinde olmasına ve hatta bazı birliklerin komuta kadrosu dahi henüz oluşturulmamış olmasına rağmen Yarçeşme Barakalarında toplanmaya devam eden askerlerin 19'uncu Piyade Tümeni Kumandanı Mustafa Kemal tarafından teftiş edildiği; birliklere talim ve tatbikat yaptırıldığı görülmektedir. Henüz karargâhın Yarçeşme'ye taşındığı gün, 6 Şubat 1915 tarihinde, Mustafa Kemal'in idaresi altında, atlı karargâh subayları ile birlikte birliklerin teftişi yapılmıştır. Benzer şekilde ikinci tatbikat, 13 Şubat 1915 tarihinde yine Mustafa Kemal'in komutası

---

24 **A.g.e.**, s.8-9.

25 **A.g.e.**, s.22, 24-25.

26 Mustafa Kemal, 19'uncu Piyade Tümeninin komuta kadrosunu ve teşkilatını not defterine kaydetmiştir. Bk. **Atatürk'ün Not Defterleri VII**, (19'uncu Tümen Kumandanı Albay Mustafa Kemal'in Not Defteri ile Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışından-Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışına Kadar Tuttuğu Günlük Notları), Genelkurmay Basımevi, Ankara 2007, s.32-36.

altında 19'uncu Piyade Tümen askerlerinin tamamına yaptırılmıştır. Üçüncü ve son tatbikat 16 Şubat 1915 tarihinde birliklerin Çanakkale'ye sevk edilmesine dair olması nedeniyle "harekete hâzırlanma provası" şeklinde gerçekleşmiştir. 19'uncu Piyade Tümeni Kumandanı'ndan gelen emir gereğince 57'nci Piyade Alayının Çanakkale'ye sevki söz konusu edildiği için 57'nci Piyade Alay Kumandanı Binbaşı Galib Bey, 17 Şubat 1915 tarihinde Yarçeşme Barakalarında "silâhbaşı borusu" çaldırarak 57'nci Piyade Alayının harekete hazır olabilme tecrübesini yaptırmıştır. Bu tecrübe esnasında, taburlara bağlı hayvanların toplanma alanına hızla gelemediği görülmesine rağmen bir saatlik bir süre zarfında askerlerin eşyalarını da yükleyerek hazır olabildikleri görülmüştür. Galib Bey, 19'uncu Piyade Tümen Kumandanlığına yazdığı değerlendirmede, "Tecrübe-i vak'a, noksânımızı göstermiş ve nevâkısın ikmâline pek büyük te'sîr icrâ edeceğinden tekerrüründe dahâ serî' ve dahâ muntazâm bir sûrette hâzırlanabileceğimizi emnîyetle 'arz edebilirim" ifadesini kullanmıştır[27].

III.3. Sağlık Kontrolleri

Yarçeşme Barakalarında konuşlanmış olan 7'nci Piyade Tümeninin, birliklere yayılması olası bir salgını engellemek için, takviye birlik olarak gönderilen erlerin kıyafet temizliğini gerçekleştirmek amacıyla kullanılan iki adet etüv makinesine sahip olduğu bilinmektedir. Bu konuda, 7 Ağustos 1914 tarihinde 7'nci Piyade Tümenine gönderilen emirde "efrâd ve hayvânât esâslı bir mu'âyene-i sıhhîyeden geçirildikten ve eşyâ tathîr edilmedikten sonra kıta'ât kadrolarına sokulmayacaktır. 7'nci Fırka mürettebât eşhâsı, gönderilmiş iki etüv ile tathîr olunacaktır" ifadeleri bulunmaktadır[28]. Bu ifadeden yola çıkılarak Yarçeşme Barakalarında özellikle asker kıyafetlerinin temizliği konusunda etüv makinesinin kullanıldığı bilinmekle birlikte 2 Şubat 1915 tarihinden itibaren Yarçeşme Barakalarında talim ve terbiye işleri ile meşgulken 57'nci Piyade Alayına mensup askerlerin sıklıkla çamaşıra gönderildiği görülmektedir. Aynı zamanda mevcut askerlerin yanı sıra takviye

[27] **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 5384-183, Dosya No:H9, Fihrist No: 1-1.

[28] **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H1, Fihrist No: 53.

olarak Yarçeşme'ye ulaşan askerlerin de sağlık kontrollerinin yapıldığı anlaşılmaktadır[29].

19'uncu Piyade Tümenine bağlı birliklerde görev yapan askerlerin yanı sıra hayvanlar da sağlık kontrollerinden geçirilmiştir. Gerek topçu birliklerinde gerekse ikmal ve diğer işler için kullanılan hayvanların genel sağlık kontrolleri yapılmış; eksik hayvan miktarının belirlenmesi için sayım yaptırılmıştır. Mustafa Kemal, 19'uncu Piyade Tümen Serbaytarlığının konu ile ilgilenmesini talep etmiş; bunun sonucunda karargâh hayvanları dâhil olmak üzere alay ve taburlara bağlı ahırlarda hayvanlar muayene edilmiştir. Buna göre cilt yanığı olmuş, uyuz hastalığına yakalanmış, yarası bulunan, sağlıksız olan, zayıf ve güçsüz bulunan hayvanlar tespit edilmiş; topçu birliklerinin kullandığı hayvanların genel olarak sağlıklı ve kuvvetli olduğu ancak bunlar içerisinde de üç adet hayvanın zayıf olduğu görülmüştür. Muayene sonucunda makineli tüfek bölüğü, sıhhiye bölüğü ve karargâhta bulunanlardan birkaçı dışında hayvanların askerlik hizmetine uygun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak üzerindeki tahtaların aralıklı olması nedeniyle yağmuru içeri alan ahırların, göl hâline geldiği ve bu durumun hayvanların sağlığını olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Bunun dışında koşu takımı ve semer gibi eksikliklerin giderilmesine gayret edilmiştir[30].

III.4. Asker ve Askerî Teçhizat Tedariki

19'uncu Piyade Tümeninin kuruluşu esnasında birliklerde tam sayıya ulaşılabilmesi için gerekli olan asker ve teçhizat tedariki konusunda Tümen Kumandanı'nın titizlikle çalıştığı görülmektedir. Mustafa Kemal, Yarçeşme Barakalarına gelmesinin hemen ardından, 7 Şubat 1915 tarihinde, 19'uncu Piyade Tümeninin elinde bulunan silahların cins ve modellerinin tespit edilmesi ve sayımının yaptırılması ile meşgul olmuştur. Silah açısından her bölükte 250; her taburda 750 tüfek olacak şekilde planlama yapmıştır. Tabur ve alay karargâh subaylarında revolverlerin olup olmadığı kontrolleri ile uğraşmıştır. 19'uncu Piyade Tümen karargâhında bulunan subaylar için 30 adet Muaddel Martin Tüfeği Tekirdağ'daki İnşaat-ı İstihkâmiye Taburundan temin edilmiştir. Aynı gün, kimi askerlerin bölgeye yakın köylerden, ellerinde izin ve vesika olmamasına rağmen Tekâlif-i Harbiye gereğince saman, odun

---

29 **Harp Ceridelerine Göre Çanakkale Savaşları'nda 57. Alay**, Yay. Haz. Murat Karataş, Buğra Terzi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Yayınları, Ankara 2021, s.29-31.

30 **Çanakkale Muharebelerinde 19'uncu Tümen Cerideleri**, Cilt 1, s.11.

vesair malzeme aldıklarının tespit edilmesi üzerine, bu gibi usulsüz uygulamaya cesaret edenlerin cezalandırılacağı yönünde bağlı birliklerine uyarıda bulunmuştur[31].

Mustafa Kemal, 19'uncu Piyade Tümeni teşkilatlanması içerisinde biri seri cebel diğeri mantelli sahra olmak üzere iki adet topçu taburu oluşturmakla da meşgul olmuştur. Bu çerçevede 3'üncü Kolordu tarafından 3'üncü Piyade Tümeni teşkilatından alınan bir cebel bataryası (367 asker, 3.068 mermi) gönderilmiştir. Bu cebel bataryasına gerekli olan malzeme ile diğer batarya için gerekli olan mantelli toplar, İmalat-ı Harbiyeden temin edilmiştir[32].

16 Şubat 1915 tarihinde 19'uncu Piyade Tümeni Piyade birliklerinde toplam 750 adet Muaddel Mavzer Tüfeği (59'uncu Piyade Alay 1'inci Tabur), 2.250 adet Anahtarlı Mavzer Tüfeği (57'nci Piyade Alay 1, 2 ve 3'üncü Taburda 750'şer adet), 2.250 adet Kamalı Mavzer Tüfeği (58'inci Piyade Alay 1 ve 2'nci Tabur ile 59'uncu Piyade Alay 2'nci Taburda 750'şer adet) ve Tümen karargâhında 30 adet Muaddel Martin Tüfeği sayısına ulaşılması için 416 Anahtarlı, 282 Kamalı Mavzer Tüfeğinin eksik olduğu; alaylarda görevi subaylar da hesaplanırsa 550 Anahtarlı, 416 Kamalı Mavzer Tüfeğine ihtiyaç olduğu belirlenmiştir. Elde fazla kalan 44 adet Muaddel Martin Tüfeği ise Esliha Ambarı'na teslim edilmiştir[33].

Bu süreç zarfında askerî teçhizat eksikliğinin yanı sıra asker ve subay eksikliğinin son derece önemli bir sorun olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Mustafa Kemal bu konuda 19'uncu Piyade Tümeninin insanî eksikliklerini gidermeye, öncelikli olarak da karargâhta görevli subay eksikliği sorununu çözmeye gayret etmiştir. 10 Şubat 1915 tarihinde, topçu birlikleri hariç tutulsa dahi 19'uncu Piyade Tümeni Piyade birliklerinin talim ve terbiye işleri ile de meşgul olacak karargâh subay eksikliğinin giderilmesinin gerekli olduğu, bu nedenle de 67 subaya ihtiyaç olduğu tespitini yaparak 3'üncü Kolordu Kumandanlığından bu eksikliğin hızla giderilmesini talep etmiştir[34].

Piyade birliklerinde görevli ve seferberlik gereği birçoğu yeni askere alınmış erlere, askerî terbiye, talim ve tatbikat yaptıracak subayların 19'uncu Piyade Tümeni içerisinde yeteri kadar bulunmaması, Mustafa Kemal'i kendisine

---

31 **A.g.e.**, s.3-4.
32 **A.g.e.**, s.9.
33 **A.g.e.**, s.18-19.
34 **A.g.e.**, s.7-8.

bağlı olan birlikleri askerî yeterlilik açısından değerlendirmeye itmiştir. Mustafa Kemal, 3'üncü Kolordu Kumandanlığına, 19'uncu Piyade Tümeni asker ve subaylarının talim ve terbiye dereceleri ve askerlik bilgilerine dair görüşlerini iletmiştir. Buna göre Soma Depo Alayından oluşturulan taburlardaki askerlerin talimlerinin yetersiz ve askerlik terbiyesinden mahrum olduklarını; benzer şekilde talim ve terbiyeye vakıfâne bir idare henüz bulunmadığından nizamiye kıtaatına da güvenilemeyeceğini bildirmiştir. Bölük ve takım kumandanı olan subayların talim ve terbiyede tecrübesiz bulunduklarını, askerliği yeni baştan öğrenmeye ihtiyaçları olduğunu ifade etmiştir. Tabur ve alay kumandanlarının ise muharebe esnasında birliklerini sevk ve idare edip edemeyeceklerinin henüz bilinemeyeceğini söylemiştir. Bu değerlendirmenin üzerinden çok geçmeden, 13 Şubat 1915 tarihinde, Mustafa Kemal'in 3'üncü Kolordudan talep ettiği personel niteliğine dair *"harp tahsîli görmüş"* ifadesini kullandığı görülmektedir. 19'uncu Piyade Tümeninin yeni kurulduğunu, tabur ve alay kumandanlarının dahi henüz harp tahsili görmüş kişilerden oluşturulamadığını, nihayetinde mevcutta eksik subaylar bulunduğunu rapor etmekle birlikte karargâhında görevlendirmek üzere bir subay yardımcısı ve bir sertabip yardımcısının dahi eğitimli olmasını arzu ettiği anlaşılmaktadır[35].

IV. 57'nci Piyade Alayını Yeniden Teşkil Etme ve Tekirdağ'dan Çanakkale'ye Yola Çıkış

3'üncü Kolordudan alınan emir gereğince 19'uncu Piyade Tümeninin Gelibolu'ya sevk edilebileceği anlaşıldığından 15 Şubat 1915 tarihinden itibaren tüm birliklerin sevk alanına hareket için 3 saat içinde hazır olmalarına dair emir gönderilmiştir[36]. Bu emir 19'uncu Piyade Tümeninin Çanakkale Cephesi'ne sevk edileceğini netleştiren bir emir olmuştur; ancak tümeninin eksikliklerini giderme gayreti içinde olan Mustafa Kemal'in bu emre karşı sert bir yazı kaleme aldığı görülmektedir[37]. 19'uncu Piyade Tümen Kumandanı

---

35 **A.g.e.**, s.10, 12.

36 **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 5384-183, Dosya No:H9, Fihrist No: 1-1a.

37 19'uncu Piyade Tümeninin henüz tam anlamıyla teşkil edilemeden Çanakkale'ye sevk edilmesi konusunda Mustafa Kemal, "Henüz fırkanın matlup veçhile teşkiline zaman kalmadan İtilaf Devletlerinin Çanakkale boğazı aleyhinde tehditkâr bir vaziyet almaları üzerine fırkanın yalnız 57'nci Alayı ile Maydos'a (Eceabat) hareket emrini aldım" şeklinde not almıştır. Bk. Mustafa Kemal (ATATÜRK), **Arıburnu Muharebeleri Raporu**, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011, s.5.

Mustafa Kemal, 3'üncü Kolordu Kumandanlığını eleştiren bu uzun yazısını, 16 Şubat 1915 tarihinde Yarçeşme'den yazmıştır. Kolordunun üç saat içerisinde harekete hazır olunması emrinin yerine getirildiğini belirten Mustafa Kemal, 19'uncu Piyade Tümeni muharebe edecekse yerine getirilmesinin bir zaruret olduğu hususları dokuz maddede özetlemiştir:

1- Askerler arasında yalın ayak olanların veya kısa bir yürüyüşten sonra yalın ayak kalacakların olduğunu belirterek ayakkabı istemiştir.

2- Askerlerin bir kısmının çuvaldan, bezden yapılmış torbalarını, kısa bir yürüyüşten sonra kopacak olan iple sırtına bağlamış olduklarını belirterek çanta talep etmiştir.

3- Mevsim kış ve hava yağmurlu olduğundan ve "böyle çıplak olarak efrâd açıkta yatmaya mecbûr oldukları takdîrde" iki gün içerisinde askerliklerini yapamayacak derecede sağlıkları bozulacağından kaput, elbise, kilim ve çadır talep etmiş; hiç olmazsa tümenin sevki muhtemel olan yere yakın bir bölgede yeterli miktarda mahruti çadır depolanmasını istemiştir.

4- İkinci ve üçüncü maddelerde talep edilen materyaller için eksik listesi gönderdiğini belirtmiştir.

5- 19'uncu Tümen karargâhında "masa, sandalye, kırtasiye evrakları, defter sandıkları ve çadır nâmına" hiçbir şeyin mevcut olmadığını belirtmiş ve eksiklere dair bir liste iletmiştir.

6- Tümenin, daha önceki yazı ile eksik olduğunu belirttiği 416 kamalı ve 550 anahtarlı mavzer tüfeğinin nereden alınacağını sormuştur.

7- Tümenin, daha önceki yazı ile eksik olduğunu belirttiği; binek, mekkari ve koşum arabalarında kullanılmak üzere talep ettiği 100'e yakın hayvan ile semer eksiği giderilmedikçe "fırkanın kâbilîyet-i hareketi ne derecede olacağı(nı)" sormuştur.

8- Tümenin, daha önceki yazı ile eksik olduğunu belirttiği cephane eksikliğinin hâlen giderilmediğini ifade etmiştir.

9- Tümenin, muharebe edebilmek için ihtiyaç duyacağı süvari birliğinin hâlen oluşturulmadığı, bunun için 19'uncu Tümende kullanılmak üzere Gelibolu'da bir süvari eğitimi veriliyorsa bu eğitimin ne derecede yerinde olduğunu şahsen bilemeyeceğini "Gelibolu'da alây nezdinde alıkonulmuş bulunan Fırka Süvâri Bölüğünün muhârebe nokta-i nazarından alay tarafından ne dereceye kadar

yetiştirilmekte olduğunu (ben) bilemem. Ancak Fırkaca tevdi' olunacak vezâ'if-i hüsn-i îfâya muktedir olup olmadığından bendenizce kana'at doğrudan doğruya nezâret ve delâletim tahtında yetiştirilmesiyle hâsıl olur" ifadeleri ile belirtmiştir. Ayrıca Mustafa Kemal, Tekirdağ İskelesi'nden 19'uncu Piyade Tümeninin sevki için ve birlikleri boş yere iskelede bekletmemek adına tahsis edilen vapurların sayısı ve kapasitesinin kendisine bildirilmediğini; iskelede bulunan vapurların mı kullanılacağı yoksa başka bir vapur mu bekleneceği konusunda bilgi verilmemiş olduğunu söylemiştir[38].

Bu eleştiri içeren yazıya kapsamlı bir cevap verilmemişse de Mustafa Kemal'in bu yazısı sonrasında cephane konusundaki eksikliklerin kısmen giderildiği anlaşılmaktadır. Ancak yeterli derecede anahtarlı tüfek bulunamadığından 57'nci Piyade Alayının 522 tüfeği eksik kalmıştır. Mustafa Kemal, bu eksiğin 220 kamalı tüfekle tahkim edildiğinde 192 tüfeğe düşeceğini kolorduya bildirmiştir. Ayrıca 19'uncu Piyade Tümenine bağlı taburların da 379 asker eksik olduğunu, tebdil-i hava için de tam kadro bulunulması için 500 askere ihtiyacı olduğunu bildirmiştir[39].

19'uncu Piyade Tümeni eksikliklerini tamamlamaya çalışırken 21 Şubat 1915 gecesi 3'üncü Kolordudan gelen emir, eksiksiz-tam bir birlik teşkil edilmesi açısından Mustafa Kemal'e bir fırsat yaratmıştır. Bu emirde 3'üncü Kolordu Kumandanı Esad Paşa, Tümen karargâhı ile birlikte 57'nci Piyade Alay, Cebel Bataryası, Sıhhiye Bölüğü, Seyyar Hastane ve Ekmekçi Takımının, Müstahkem Mevki Kumandanlığının genel ihtiyatı olarak Eceabat'a nakledileceğini bildirmiştir. 57'nci Piyade Alayının dört bölüklü üç nizamiye taburu ve bir mitralyöz bölüğünden oluşması; bu suretle teşkil edilecek 57'nci Piyade Alayının "mümkün olan nevâkısının oraca ikmâlini" talep etmiştir[40].

Bu emir üzerine 19'uncu Piyade Tümen Kumandanı Mustafa Kemal, 23 Şubat sabahında emri altındaki 57, 58 ve 59'uncu Piyade Alaylarına bir emir göndererek, 57'nci Piyade Alayını yeniden oluşturmuştur. 57'nci Piyade Alayının 2'nci ve 3'üncü Taburlarını diğer alaylara vererek 58'inci Piyade Alayının 2'nci Taburunu ve 59'uncu Piyade Alayının 1'nci Taburunu 57'nci Piyade Alayı teşkilatına almıştır. Makineli tüfek bölüğünü de bu yeni oluşturduğu 57'nci Piyade Alayına ilave ederek kumandasına "erkân-ı harp

38 **Çanakkale Muharebelerinde 19'uncu Tümen Cerideleri**, Cilt 1, s.1-21.
39 **A.g.e.**, s.25-26.
40 **A.g.e.**, s.27-28.

tahsîli olan" Manastırlı Binbaşı Hüseyin Avni Efendi'yi tayin etmiştir[41]. Emri altındaki birliklere "Müretteb Elli Yedinci Alâyın melbûsat, teçhîzât ve hayvânâtca olan nevâkısı diğer alâylardan ikmâl olunacaktır" emri ile diğer alaylardan elbise, ayakkabı, askerî teçhizat ve hayvan alarak 57'nci Piyade Alayının eksikliklerini gidermiştir[42]. 23 Şubat akşamında 3'üncü Kolordu Kumandanlığından "6'ncı Kolorduya verilecek taburların zâbitânıyla efrâdının melbûsâtı kat'iyen tebdîl olunmayacağı"na dair emir gelmişse de, bu emir geç gelen bir emir olarak kalmıştır[43].

Bu hâli ile Çanakkale Savaşları'nda kahramanlığı ile anılacak olan 57'nci Piyade Alayı, asker, kıyafet, teçhizat bakımından Mustafa Kemal'in kumandanlık inisiyatifiyle Yarçeşme'de yeniden oluşturduğu bir birlik olmuştur. Bu hâli ile 57'nci Alay, 49 subay, 3.638 er, 373 hayvan ve 2.288 tüfek ile dört ağır makineli tüfekten oluşmuştur. Alayın Kumandanı olarak Binbaşı Hüseyin Avni Bey; 1'inci Tabur Kumandanı olarak Yüzbaşı Ahmed Zeki Bey; 2'nci Tabur Kumandanı olarak Binbaşı Murad Bey; 3'üncü Tabur Kumandanı olarak Binbaşı Ali Hayri Bey atanmıştır. 19'uncu Piyade Tümenine bağlı alaylara, yeni sancaklarının verilmesine dair gelen telgraf üzerine yeniden oluşturulmuş olan 57'nci Piyade Alayına, sancağı 23 Şubat 1915 tarihinde Yarçeşme'de teslim edilmiştir[44].

Mustafa Kemal, 23 Şubat 1915 akşamında iskeleden yola çıkmak için 3'üncü Kolordudan gelen harekete hazır olma emrini ilgili birliklere yollamıştır. Bu sırada Eceabat'a nakilde kullanılmak üzere Reşid Paşa, Halep ve Millet vapurlarının tahsis edildiği haberi de gelmiştir. Şimendifer Şubesi Müdür Yardımcısı Binbaşı Refik Bey, vapurların kapasitesi açısından tümen karargâhı ve iki tabur Piyadenin Reşid Paşa Vapuru'na; bir tabur Piyade, cebel

41 11 Kasım 1914 tarihinden itibaren Soma Depo Alayının kumandanı olan ve 23 Şubat 1915 tarihinde Yarçeşme Barakalarında 57'nci Alay Kumandanı atanarak vazifesine başlayan; 13 Ağustos 1915 tarihinde Çanakkale'de şehit olan Kahraman Hüseyin Avni Bey ile ilgili bk. Hatice Özlem Özhan, "Hüseyin Avni Bey", **Çanakkale Savaşları Ansiklopedisi**, Ed. Murat Karataş, Çanakkale Savaşları Enstitüsü Yayını (ISBN: 978-605-80897-7-8), İstanbul 2023; Ayrıca bk. Hüseyin Avni Tanman vd., **Şanlı 57. Alayın Cesur Kumandanı Şehit Yarbay Hüseyin Avni Bey**, Kronik Kitap, İstanbul 2021.

42 **Çanakkale Muharebelerinde 19'uncu Tümen Cerideleri**, Cilt 1, s.28-29. Ayrıca bk. Murat Karataş, "Mustafa Kemal'in Vatan Müdafaasında Geri Dönüşü Olmayan İlk Durağı: Yarçeşme Barakaları", **Anafarta**, S 10, İstanbul 2021, s.37.

43 **Çanakkale Muharebelerinde 19'uncu Tümen Cerideleri**, Cilt 1, s.32. Yarçeşme'de kurulan, Yarçeşme'de sancak verilen 57'nci Piyade Alayının Çanakkale'ye ulaştığında mevcut bulunan ve Mustafa Kemal tarafından oluşturulan komuta kadrosu için bk. Ek 3.

44 **Harp Ceridelerine Göre Çanakkale Savaşları'nda 57. Alay**, s.8.

bataryası ve seyyar hastanenin Halep Vapuru'na; mitralyöz bölüğü, ekmekçi takımı ve istihkâm bölüğünün Millet Vapuru'na binmesinin uygun olduğunu bildirmiştir[45].

24 Şubat 1915 sabah saat 07.30'da Yarçeşme Barakalarından Tekirdağ iskelelerine doğru hareket başlamıştır. 07.50'de iskeleye ulaşılmış ve vapurlara binilmeye başlanmıştır. Saat 09.30'da eşya yüklenmesi; saat 09.40'ta da hayvan yüklenmesi başlamıştır. 57'nci Piyade Alayının 1'inci ve 2'nci Taburu Reşid Paşa Vapuru'na binmiştir. Vapurlara yükleme işlemi bir istimbot, bir şat ve birkaç mavna ile yapıldığından zaman almıştır ve hava muhalefeti nedeniyle gecikme yaşanmıştır. Bu gecikmenin 3'üncü Kolorduya bildirilmesi üzerine Esad Paşa, hareket edecek ilk vapura binerek Mustafa Kemal'in hemen Eceabat'a gelmesini istemiştir. Mustafa Kemal, hava muhalefeti nedeniyle askerlerin dahi vapurlara binmekte zorlandığını; şahsen Eceabat'ta bulunması gerekli ise vapurlardan birinin kendisine tahsisini istemiştir. Ancak Esad Paşa'dan gelen cevap oldukça ilginç olmuştur. Esad Paşa, hava muhalefeti devam ederse yalnız başına ya da yanına bir subay alarak trenle Uzunköprü İstasyonu'na; oradan da kolordu posta arabasına binerek Mustafa Kemal'in şahsen gelmesini zaruri gördüğünü iletmiştir. 3'üncü Kolordu Kumandanı Esad Paşa'nın, konu ile ilgili emri şu şekildedir:

> "Yarın sabâhleyin de irkâb mümkün olamadığı hâlde oradaki vapurlardan en küçüğüne, mümkün olabilirse karârgâhınızla binerek hareket eylemeniz münâsibdir. Bu da mümkün olamayacak derecede fırtına kesb-i şiddet ederse o hâlde yalnızca veyâ bir zâbitle ve şimendiferle Uzunköprü İstasyonu'na gelerek orada bulunan Kolordu posta arabasıyla buraya gelmeniz zarûrîdir"[46].

Hava muhalefetinin vapurların hareketine engel olmayacak seviyeye gelmesi üzerine yüklü vapurlar, 24 Şubat 1915 tarihinde gece saat 22.50'de

---

45 **Çanakkale Muharebelerinde 19'uncu Tümen Cerideleri**, Cilt 1, s.30-31.

46 Tek başına dahi olsa Mustafa Kemal'in bir an evvel Çanakkale'ye gelmesi konusunda Esad Paşa'nın ısrarı, Müstahkem Mevki Kumandanı Cevat Paşa'nın "On Dokuzuncu Fırka Şibh-i Cezire'nin Mevki'-i Müstahkeme â'id olan mıntıkasının emr-i kumândâsına me'mûr olacaktır" emriyle Eceabat'a ayak basar basmaz Mustafa Kemal'in "Maydos Mıntıka Kumândanı" olarak atanması; bu atama ile Ece Limanı'ndan Seddülbahir'e kadar tüm Gelibolu Yarımadası'nın amfibi bir harekâta karşı savunma planı hazırlama sorumluluğunu alarak fiilen bölgenin savunulması ile ilgili tek yetkili kumandan olması ile açıklanabilir. Ayrıca bk. Murat, Karataş, "Maydos Mıntıka Kumandanı Mustafa Kemal (25 Şubat-23 Mart 1915)", **Anafarta**, S 7, İstanbul 2020, s.19-28.

Tekirdağ'dan hareket edebilmiştir[47]. 25 Şubat 1915 tarihinde, 19'uncu Piyade Tümeni Kumandanı Mustafa Kemal ve mâiyeti de dâhil olduğu hâlde[48] tümen ve alay karargâh subayları ile birlikte iki tabur taşıyan Reşid Paşa Vapuru, sabah saat 06.30'da Eceabat'ta ulaşmıştır[49].

[47] **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 5384-183, Dosya No:H9, Fihrist No: 1-2.

[48] Mustafa Kemal, şahsen kendisinin bir an evvel Eceabat'a ulaşması hakkındaki emir ile ilgili olarak "karadan gitmek halinde denizin kesb-i sükûnet etmesine intizarla geçecek zamandan daha pek çok zaman sarfını mucip olacağı düşünülmüş ve zaten bu sırada irkâba imkan da görülmüş olduğundan kıta'atla beraber" vapura bindiğini ifade etmiştir. Bk. Mustafa Kemal, **a.g.e.**, s.5.

[49] **Harp Ceridelerine Göre Çanakkale Savaşlarında 57'nci Alay**, s.8. 19'uncu Piyâde Tümen Kumandanı Mustafa Kemal'in, 25 Şubat 1915 tarihinde 3'üncü Kolordu Kumandanlığına verdiği bilgiye göre Tümen karargâhı, 57'nci Alay erkânı, 57'nci Alayın 1'inci ve 2'nci Taburu Reşid Paşa Vapuru ile; 57'nci Alayın 3'üncü Taburu, Cebel Bataryası, Seyyar Hastane, Makineli Tüfek Bölüğü, Halep Vapuru ile; Ekmekçi Takımı, Sıhhiye Bölüğü, Mantelli Taburu Millet Vapuru'yla Kilya Limanı'na yanaşmıştır. **Çanakkale Muharebelerinde 19'uncu Tümen Cerideleri**, Cilt 1, s.34.

SONUÇ

Mustafa Kemal Atatürk, 2-24 Şubat 1915 tarihleri arasında Tekirdağ'da 21 gece, 22 gün kalmıştır. Bu sürenin 18 gece, 19 gününü Yarçeşme Barakalarında geçirmiştir. Tekirdağ'da olduğu süre boyunca tayin, atama, teftiş, talim, tatbikat gibi işlerle meşgul olmanın yanı sıra birliklerin insani unsur ve teçhizat eksikliklerini gidermeye gayret etmiştir. 19'uncu Piyade Tümeni henüz teşkilatlanmasını tam manasıyla sağlayamadan Çanakkale'ye sevk edilme kararı alınınca Mustafa Kemal, Çanakkale'ye yanında götüreceği 57'nci Piyade Alayını yeniden oluşturmuştur.

Mustafa Kemal'in Tekirdağ'da geçirdiği 22 günlük süre zarfında literatüre yansımamış veya bilimsel yayın dışında kalan metinlerde yanlış bilinen kimi hususlar netlik kazanmıştır. Buna göre;

Mustafa Kemal'in 19'uncu Piyade Tümeni kumandanlığına atandığında yeri bilinmeyen bir mevkiye görevlendirildiği hususu gerçeği yansıtmamaktadır. Mustafa Kemal'in 19'uncu Piyade Tümenini oluşturduğu Yarçeşme Barakalarının, kendisi henüz Tekirdağ'a gelmeden önce de bir karargâh merkezi olarak kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

1914 ve 1915 yılına ait askerî ve resmî tutanaklarda bulunan krokiler sayesinde Tekirdağ ilindeki Yarçeşme Barakalarının konumu kesinlik kazanmıştır.

19'uncu Piyade Tümen karargâhının, Tekirdağ'daki betonarme hâldeki sahil kışlalarında olduğu yönündeki bilimsel yayın dışında kalan iddiaların gerçeği yansıtmadığı anlaşılmıştır. Tekirdağ'da sahil kışlaları olarak adlandırılan mekânların, Tekirdağ İskele Kumandanlığına bağlı idare merkezi ve büyük ölçüde ikmal hattı olarak görev yapan personel için kullanıldığı; Mustafa Kemal'in, tümen karargâhının teşkil edildiği Yarçeşme'de karargâhı ile beraber bulunduğu tespit edilmiştir.

Mustafa Kemal'in Tekirdağ'da görevli bulunduğu 22 gün boyunca, müstakil bir ya da birkaç evde konakladığı şeklinde, yine bilimsel yayın dışında kalan metinlerdeki iddiaların kanıtlanmaya muhtaç şekilde şüpheli olduğu anlaşılmıştır.

Mustafa Kemal'i Tekirdağ'dan Çanakkale'ye getiren vapurun, bilimsel yayın dışında kalan metinlerde iddia edildiği üzere Halep Vapuru değil, Reşid Paşa Vapuru olduğu görülmüştür.

Çanakkale Savaşları sırasındaki kahramanlığı ile şöhrete kavuşacak olan 57'nci Piyade Alayının, kadro, asker, kıyafet ve teçhizat bakımından Mustafa Kemal'in "kumandanlık inisiyatifiyle" Yarçeşme'de yeniden oluşturduğu bir birlik olduğu ortaya çıkmıştır.

İntihal Taraması
Plagiarism Detection

Bu makale intihal taramasından geçirildi. (https://intihal.net/) | *This paper was checked for plagiarism. (https://intihal.net/)*

Etik Beyan
Ethical Statement

Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir çalışma bulunmamaktadır. | *There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article.*

Açık Erişim Lisansı
Open Access License

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır. | *This work is licensed under Creative Commons AttributionNonCommercial 4.0 International License*

KAYNAKÇA

Atatürk, Mustafa Kemal, **Arıburnu Muharebeleri Raporu**, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011.

Atatürk'ün Not Defterleri VII, (19'uncu Tümen Kumandanı Albay Mustafa Kemal'in Not Defteri ile Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışından Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışına Kadar Tuttuğu Günlük Notları), Genelkurmay Basımevi, Ankara 2007.

Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi, V. Cilt, I. Kitap, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1978.

Çanakkale Muharebelerinde 19'uncu Tümen Cerideleri, Cilt 1, Genelkurmay Atase Yayını, Ankara 2015.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H1, Fihrist No: 16.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H1, Fihrist No: 53.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H1, Fihrist No: 62.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H1, Fihrist No: 76.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H1, Fihrist No: 85.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H2, Fihrist No: 14.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H2, Fihrist No: 30.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H2, Fihrist No: 37.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H2, Fihrist No: 40.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H2, Fihrist No: 51.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H3, Fihrist No: 24.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H4, Fihrist No: 5.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H4, Fihrist No: 6.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H7, Fihrist No: 31.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 5384-183, Dosya No:H9, Fihrist No: 1-1.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 5384-183, Dosya No:H9, Fihrist No: 1-1a.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) Kataloğu, Klasör No: 5384-183, Dosya No:H9, Fihrist No: 1-2.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Tarihçeler Kataloğu, Kutu Nu 20, Dosya Nu 157, Fihrist Nu 1-5.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Tarihçeler Kataloğu, Kutu Nu 7-5056, Dosya Nu 58A, Fihrist Nu 1-2.

Harp Ceridelerine Göre Çanakkale Savaşları'nda 57. Alay, Yay. Haz. Murat Karataş, Buğra Terzi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Yayınları, Ankara 2021.

Karataş, Murat, "Maydos Mıntıka Kumandanı Mustafa Kemal (25 Şubat-23 Mart 1915)", **Anafarta**, S 7, İstanbul 2020, s.19-28.

Karataş, Murat, "Mustafa Kemal'in Vatan Müdafaasında Geri Dönüşü Olmayan İlk Durağı: Yarçeşme Barakaları", **Anafarta**, S 10, İstanbul 2021, s.33-387.

Özhan, Hatice Özlem, "Hüseyin Avni Bey", **Çanakkale Savaşları Ansiklopedisi**, Ed. Murat Karataş, Çanakkale Savaşları Enstitüsü Yayını, İstanbul 2023.

Servet-i Fünûn, S 315, 13 Mart 1313.

Servet-i Fünûn, S 338, 19 Ağustos 1313.

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, **Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri I**, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayını, Ankara 2005.

Tanman, Hüseyin Avni, vd., **Şanlı 57. Alayın Cesur Kumandanı Şehit Yarbay Hüseyin Avni Bey**, Kronik Kitap, İstanbul 2021.

Terzi, Didem İlkem, "Tekirdağ'dan Çanakkale'ye: 1914-1915 Yıllarında İskele ve Vapurlar", **Anafarta**, S 19, İstanbul 2023, s.26-37.

Türkmen, Zekeriya, "19'uncu Piyade Tümeni", **Çanakkale Savaşları Ansiklopedisi**, Ed. Murat Karataş, Çanakkale Savaşları Enstitüsü Yayını, İstanbul 2022.

Ünaydın, Ruşen Eşref, **Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal ile Mülakat**, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara 2001.

EKLER

Ek-1. 1914 yılında 7'nci Piyade Tümeninin Yarçeşme Barakalarında Konuşlanışı; 1915 Yılında 3'üncü Kolordu Kumandanlığının Konuşlanışı ve Yaklaşık Güncel Lokasyon

(Kaynak: **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H1, Fihrist No: 85.)

(Kaynak: **Genelkurmay ATASE Arşivi**, BDH Kataloğu, Klasör No: 3964, Dosya No:H2, Fihrist No: 30.)

(Kaynak: **Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi**, V. Cilt, I. Kitap, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1978, Kroki 1'den Güncellenmiştir.)

(Kaynak: Google Maps)

Ek-2. 1897 yılında Tekirdağ Bölgesi'ne İnşa Edilen Askerî Barakalar

(Kaynak: **Servet-i Fünûn**, S 338, 19 Ağustos 1313, s.412.)

(Kaynak: **Servet-i Fünûn**, S 315, 13 Mart 1313, s.48.)

[اشبو بارافدلرڈن بری ، هیئت شاطمیسی]

(Kaynak: **Servet-i Fünûn**, S 315, 13 Mart 1313, s.48.)

Ek-3. Mustafa Kemal (Atatürk) Tarafından Yeniden Teşkil Edilen 57'nci Piyade Alayının Komuta Kademesi

Kıtası	**Rütbesi**	**İsmi**
57'nci Piyade Alay Kumandanı	**Binbaşı**	**Hüseyin Avni Efendi (1'inci Tabur)**
57'nci Piyade Alay Kumandan Yaveri	Üsteğmen	İsmail Hakkı (Geçici olarak 10'uncu Bölükte görevlendirilmiştir.)
57'nci Piyade Alay Veteriner	Kıdemli Yüzbaşı	Şemi Efendi
Malzeme Bölüğü	Üsteğmen	Ali Nasif Efendi
Malzeme Bölüğü	Asteğmen	Hikmet Efendi
Malzeme Bölüğü	Asteğmen	Necmettin Efendi
Malzeme Bölüğü Tüfekçi	Tüfekçi Ustası	Osman Usta
57'nci Piyade Alay 1'inci Tabur Kumandanı	**Kıdemli Yüzbaşı**	**Zeki Efendi**
57'nci Piyade Alay 1'inci Tabur Doktoru	Binbaşı	Ali Efendi
57'nci Piyade Alay 1'inci Tabur Kâtip	Alay Hesap Memuru	Süleyman Efendi
57'nci Piyade Alay 1'inci Tabur İmam	Fahri (Yıldız Akhisar)	Mütfi Behçet
57'nci Piyade Alay 1'inci Tabur Levazım Subayı	Üsteğmen	Arif Bey
57'nci Piyade Alay 1'inci Tabur İkmal Subayı	Asteğmen	Süleyman Efendi
57'nci Piyade Alay 1'inci Tabur Tüfekçi	Tüfekçi	Nazif Usta
57'nci Piyade Alay 1'inci Tabur 1'inci Bölük Kumandanı	Yüzbaşı	Osman Nuri Efendi
1'inci Bölük	Üsteğmen	Fahrettin Nuri Efendi
1'inci Bölük	Asteğmen	Mehmet Fehmi (Davut Paşa'da)

1’inci Bölük	Asteğmen	-
57’nci Piyade Alay 2’nci Tabur Kumandanı	**Kıdemli Yüzbaşı**	**Ata Efendi**
57’nci Piyade Alay 2’nci Tabur Doktoru	Sivil Yükümlü	Sarafidis Efendi
57’nci Piyade Alay 2’nci Tabur Kâtip	Tabur Hesap Memuru	Mehmet Arif Efendi
57’nci Piyade Alay 2’nci Tabur Tüfekçi	Tüfekçi	Lütfullah Usta
57’nci Piyade Alay 2’nci Tabur 5’inci Bölük Kumandanı	Yüzbaşı	Numan Efendi
57’nci Piyade Alay 2’nci Tabur 5’inci Bölük Kumandan Yaveri	Üsteğmen	Ali Efendi
57’nci Piyade Alay 2’nci Tabur 5’inci Bölük	Asteğmen	Kemal Efendi
57’nci Piyade Alay 2’nci Tabur 5’inci Bölük	Asteğmen	Bayram Efendi (levazımda görevlidir)
57’nci Piyade Alay 2’nci Tabur 6’ncı Bölük Kumandanı	Yüzbaşı	Hüsnü Efendi
57’nci Piyade Alay 2’nci Tabur 6’ncı Bölük Kumandan Yaveri	Üsteğmen	Nuri Efendi
57’nci Piyade Alay 2’nci Tabur 6’ncı Bölük	Asteğmen	Hamit Efendi
57’nci Piyade Alay 2’nci Tabur 6’ncı Bölük	Subay Vekili	Faik Efendi
57’nci Piyade Alay 2’nci Tabur 6’ncı Bölük Kumandanı	Yüzbaşı	Şevki Efendi
3’üncü Bölük	Üsteğmen	Cemal Efendi
3’üncü Bölük	Asteğmen	Ali Rıza Efendi
57’nci Piyade Alay 3’üncü Tabur Kumandanı	**Kıdemli Yüzbaşı**	**Hayri Efendi**
57’nci Piyade Alay 3’üncü Tabur Doktor	Kıdemli Yüzbaşı	Tahir Efendi
57’nci Piyade Alay 3’üncü Tabur Kâtip	Alay Katibi	Mustafa Efendi

57'nci Piyade Alay 3'üncü Tabur İmam	Alay Katibi	Hasan Fehmi Efendi
57'nci Piyade Alay 3'üncü Tabur	Tüfekçi	Sokrat Usta
57'nci Piyade Alay 3'üncü Tabur 6'ncı Bölük Kumandanı	Kıdemli Yüzbaşı	Hacı Mehmet Efendi
6'ncı Bölük	Asteğmen	Nuri Efendi
6'ncı Bölük	Asteğmen	Hasan Efendi
57'nci Piyade Alay 3'üncü Tabur 7'nci Bölük Kumandanı	Yüzbaşı	Ferit Efendi
57'nci Piyade Alay 3'üncü Tabur 7'nci Bölük	Asteğmen	Hakkı Efendi
57'nci Piyade Alay 3'üncü Tabur 7'nci Bölük	Asteğmen	Aziz Efendi
57'nci Piyade Alay 3'nci Tabur 8'inci Bölük Kumandanı	Yüzbaşı	Ahmet Avni Efendi
8'inci Bölük	Asteğmen	Sabri Efendi
8'inci Bölük Subay Vekili	-	Tevfik Efendi
57'nci Piyade Alay 3'üncü Tabur 9'uncu Bölük Kumandan	Yüzbaşı	Mehmet Nuri
9'uncu Bölük	Asteğmen	Salih Efendi
9'uncu Bölük	Subay Vekili	Hüseyin Hüsnü Efendi
57'nci Piyade Alay 3'üncü Tabur 10'uncu Bölük Kumandanı	Yüzbaşı	Süleyman Efendi
10'uncu Bölük	Üsteğmen	Alaeddin Efendi (57'nci Piyade Alay yaverliğinde görevli)
10'uncu Bölük	Asteğmen	Hüsnü Efendi
10'uncu Bölük	Üsteğmen	Hayri Efendi

(Kaynak: **Atatürk'ün Not Defterleri VII**, 19'uncu Piyade Tümeni Kumandanı Albay Mustafa Kemal'in Not Defteri ile Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışından Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışına Kadar Tuttuğu Günlük Notları, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2007, s.32-36.)